

KONSORTIORYHMÄN PÖYTÄKIRJA

Aika 30.9.2010 klo 13.00–16.00

Paikka Kansalliskirjasto, Yliopistonkatu 1, Fabianian auditorio, 2. krs

Läsnä Ari Muhonen, ylikirjastonhoitaja, Aalto-yliopisto, puheenjohtaja
Eeva Klinga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, HAAGA-HELIA, Tarja Koskimiehen sijai-
sena
Minna Liikala, yksikön päällikkö, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos
Sinikka Luokkanen, tietopalvelupäällikkö, Hämeen ammattikorkeakoulu, etäyhtey-
dellä
Riitta Lähdemäki, palvelupäällikkö, Valtion teknillinen tutkimuskeskus
Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto-
keskuskirjasto, 15.30 asti
Pirjo Rajakiili, kirjastonjohtaja, Helsingin yliopisto
Liisa Rossi, palvelupäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto - Pohjois-Savon maakun-
takirjasto
Arja Tuuliniemi, erikoissuunnittelija, Kansalliskirjasto/FinELib
Anu Sohlman, taloussihteeri, Kansalliskirjasto, sihteeri

Asiantuntijat

Väinö Ala-Härkönen, tietojärjestelmäasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib
Anu Alaterä, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib
Terhi Manninen, erikoissuunnittelija, Kansalliskirjasto/FinELib

Poissa Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Hyväksyttäneen esityslista.

Päätös:

Puheenjohtaja Ari Muhonen avasi kokouksen klo 13.00.

Hyväksyttiin esityslista seuraavin korjauksin: korjattiin esityslistassa virheellinen sivulla 2 ollut nimi Kimmo Vehviläinen Vehkalahdeksi, lisättiin FinELibin aineisto-
laskutus kohtaan 3 osavuositarkastus.

2. FinELibin käyttäjäkysely

FinELibin käyttäjäkysely on edellisen kerran toteutettu vuonna 2007. Kyselyn ra-
kenne on pääpiirteissään säilytetty samana kuin FinELibin ensimmäisessä kyse-
lyssä vuonna 2002. Kysely on vanhentunut ja sitä on uudistettava. Kyselyn toteut-

taminen laajana kaikille sektoreille kohdistuvana on vaatinut merkittäviä henkilö-resursseja palveluyksikössä ja tulosten analysointiin ei ole voitu panostaa riittävästi. Näistä syistä FinELib palveluyksikkö haluaa kehittää kyselyä siten, että kyselyn kohderyhmä ja teemat rajataan. FinELib-kyselyissä rakennettuja aikasarjoja jatketaan ajankohtaisten teemojen osalta.

Tutkimuksen infrastruktuurin ja tutkimuksen arvioinnin kehittäminen, tutkimuksen laatu, kansainvälisyys ja monitieteisyys ovat ajankohtaisia teemoja, joita kyselyllä voidaan selvittää. Vuoden 2011 käyttäjäkyselyn kohderyhmäksi esitetään siksi tutkijoita. Tavoitteena on toteuttaa FinELib-kysely eri teemoin ja kohderyhmin eri vuosina. Tulevina vuosina kiinnostavia aihealueita voisivat olla esimerkiksi ammatikorkeakouluopiskelijoiden e-aineistojen käyttö sekä e-aineistot yleisissä kirjastoissa.

Kyselyn valmistelua varten palveluyksikkö kutsui kokoon asiantuntijaryhmän (jäsenet: Sanna Talja, Jarmo Saarti, Kimmo Vehkalahti, Arja Tuuliniemi, Paula Mikkonen, Anu Alaterä). Ryhmä päätyi ehdottamaan kyselyn kohderyhmäksi huippu-tutkimusyksiköitä. Huippu-tutkimusyksiköt ovat tiivis kohderyhmä, jonka jäsenillä on kokemusta tieteidenvälisestä ja kansainvälisestä tutkimuksesta.

Kyselyn suunnittelussa FinELib-palveluyksikkö toimii yhteistyössä Tampereen Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitoksen ja palveluyksikön koolle kutsuman asiantuntijaryhmän kanssa. Lisäksi pyritään luomaan tutkimusyhteistyötä kyselyn tulosten analysoinnissa ja mahdollisissa jatkotutkimuksissa.

Esitys:

Anu Alaterä ja Arja Tuuliniemi esittelevät. Keskustellaan aiheesta. Konsortior ryhmä tekee esityksen ohjausryhmälle käyttäjäkyselyn toteutuksesta vuonna 2011. Liite 2

Keskustelu:

Anu Alaterä esitteli käyttäjäkyselyä koskevia suunnitelmia. Vuonna 2007 toteutettu kysely koski kaikkia sektoreita ja kaikkia asiakasryhmiä. Kyselyn toteutus näin laajana vaatii paljon resursseja ja edellisinä vuosina kyselyn analysointiin ei ole palveluyksikössä kyetty resursoimaan riittävästi. Uuden kyselyn suunnittelua varten palveluyksikkö kutsui koolle asiantuntijaryhmän joka keskusteli kyselyn toteutuksesta ja rajauksesta. Keskustelun pohjalta palveluyksikkö teki esityksen vuoden 2011 kyselyn toteutuksesta. Ehdotuksessa esitetään että kysely teemoitetaan ja kohderyhmä rajataan. Tavoitteena on saada tulokset joita voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisessä.

Konsortior ryhmä keskusteli kohderyhmien valinnasta. Arja Tuuliniemi kertoi, että kohdennettu kyselyä esitetään siksi että laajan kyselyn tuloksia ei aiempina vuosina ole hyödynnetty tarpeeksi siihen nähden kuinka paljon resursseja kyselyn tekemiseen on käytetty. Kohdennetun kyselyn tuloksia pystytään paremmin hyödyntämään. Kohderyhmien rajaamista pidettiin yleisesti hyvänä asiana, samoin tutkijoiden ottamista ensimmäisen uudenmuotoisen kyselyn kohderyhmäksi. Konsortior ryhmässä esitettiin huoli siitä, että tavallisen tutkijan tarpeet eivät tule esiin, jos kohdennetaan kysely vain huippu-tutkimusyksiköiden tutkijoille. Arja Tuuliniemi totesi, että vaikka FinELib-kysely kohdennettaisiin huippu-tutkimusyksiköihin, kukin

konsortion jäsenorganisaatio voi käyttää laadittua kyselylomaketta oman organisaationsa tarpeisiin. Toivottiin kyselyjä kahden vuoden välein.

Päätös:

Konsortior ryhmä esittää ohjausryhmälle, että vuoden 2011 kysely rajataan kaikkiin tutkijoihin, mutta kysymykset laaditaan huippututkimuksen näkökulmasta.

3. FinELibin osavuosikatsaus

FinELibin aineistohankinnan projekteista Turun kauppakorkeakoulun osaorganisaatiopilotti on aineistohankinnan osalta toteutettu, Jyväskylän ammattikorkeakoulun osaorganisaatiopilotti ja Vaasan kaupunginkirjaston organisaatorajat ylittävä pilotti on aloitettu. Halti-tietokannan kehitystyötä on jatkettu, käyttäjäkyselyn suunnittelua aloitettu, lisensiointiperiaatteita uusittu ja kirjastoverkkopalvelut-palvelukyselyn tulokset analysoitu. Palveluysikkö on selvittänyt yhteiskirjastojen palveluihin liittyviä ongelmia. Aineistohankinnan prosesseista on aloitettu konsortion laajennus –prosessin uudistus, käyttötilastojen ajantasaisuutta ja tiedotusta uusille asiakkaille on parannettu. FinELib on osallistunut opetus- ja kulttuuriministeriön JURE-työryhmän työhön. Konsortion jäsenille on järjestetty aineistokoulutusta, FinELib-päivä, KVP-asiantuntijakokouksia sekä FinELibin aineistopäivä. Palveluysikön henkilökunnassa on tapahtunut muutoksia: kaksi uutta tietoasiantuntijaa aloitti FinELibissä työskentelyn keväällä. FinELibin strategian päivitys siirrettiin vuoteen 2011, e-aineistojen käyttöselvitystä ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutuksessa ei ole tehty.

FinELibin aineistolaskutusta on hidastanut talousjärjestelmän käyttöönoton ongelmat sekä arvonlisäverolainsäädäntöön liittyvät muutokset. Kirjastoille ei ole vielä lähetetty kaikkia aineistolaskuja.

Väinö Ala-Härkönen esittelee Nelli-palvelun osavuosikatsauksen.

Talousraportti toimitetaan konsortior ryhmälle sen valmistuttua. Liite 3

Esitys:

Arja Tuuliniemi ja Väinö Ala-Härkönen esittelevät. Keskustellaan esityksestä. Tehdään mahdolliset muutokset ohjausryhmälle menevään esitykseen.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi kertoi arvonlisäverolainsäädännön ja yliopistolain muutoksien vaikutuksista FinELibin aineistolaskutukseen. Hän kertoi, että arvonlisäveroon liittyen on tullut palveluysikölle paljon kysymyksiä. Ulkopuolinen arvonlisäveroasiantuntija koulutti FinELib-konsortion jäseniä ja arvonlisäveroon liittyen palveluysikkö lähetti tiedotteita jäsenille vuoden 2009 ja 2010 aikana. Palveluysikön näkökulmasta näyttää siltä, että organisaatioiden laskuja käsittelevä henkilökunta ei ole aina ollut tietoinen tiedotteista ja Arja Tuuliniemi toivoi, että jäsenorganisaatiot huolehtisivat siitä, että alv-tiedotus menee myös taloushallintohenkilöstölle. Helsingin yliopiston taloushallinnon järjestelmän käyttöönotto erittäin nopealla aikataululla on myös aiheuttanut sen, että ohjeistus tai ohjelmiston kaikki tarvittavat piirteet eivät ole olleet valmiina. Myös tästä johtuen palveluysikkö on saanut runsaasti kysy-

myksiä. Todettiin että kirjastojen tulee välittää tiedotteet oman organisaatioidensa taloushallinnon henkilöille.

Arja Tuuliniemi esitteli osavuosisikatsauksen FinELibin osalta. Hän kertoi uusista piloteista jotka kaikki jatkuvat ensi vuonna. Konsortiolta on pyydetty myös ehdotuksia uusista piloteista. Määräaika umpeutui syyskuun puolella välissä. Neljästä uudesta pilotista tuli esitys ja niitä käsitellään seuraavassa konsortior ryhmän kokouksessa. Haltin kehitystyötä on jatkettu. Kirjastot ovat toivoneet, että voisivat talentaa Haltiin myös omia aineistotilauksiaan. Palvelukyselyn toimenpiteistä lisää ensi kokouksessa. Yhteiskirjastot, sairaaloissa tapahtuvista yhtiöittäminen ja opetus- ja kulttuuriministeriön asettama JURE-työryhmä on työllistänyt palveluyksikköä. Kaksi uutta tietoasiantuntijaa on aloittanut työskentelyn keväällä 2010. FinELibin strategian päivitys on siirretty tehtäväksi ensi vuonna, jotta voidaan hyödyntää Kansalliskirjaston kansainvälisen arvioinnin tulos. Elektronisten aineistojen käytöselvitystä ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutuksessa ei ole tehty.

Väinö Ala-Härkönen esitteli Nellin toimintasuunnitelman pohjalta tehtyä katsausta. Hän kertoi että normaali Nellin ylläpito-, tuki- ja kehittämistyö ovat tänä vuonna toistaiseksi vieneet toimistolta eniten resursseja. Ex Libriksen keskitetty Primo Central -indeksi on tulossa lokakuun aikana ja tulee teettämään jonkin verran töitä käyttönoton ja koulutuksen suhteen. SFX4-päivitys on meneillään ja loppuvuoden aikana järjestetään koulutusta aiheesta. Nelli-toimisto on osallistunut Rakehankkeisiin (organisaatioiden yhdistymiset, osaorganisaatiopilotit) ja FinELibin aineistokilpailutukseen Nelli-yhteensopivuuden kannalta. KDK-asiakasliittymästä järjestettiin kilpailutus ja asiakasliittymäksi valittiin Ex Libriksen Primo. Asiakasliittymään liittyen on tehty paljon markkinointi-, viestintä- ja neuvottelutyötä. Asiakasliittymän pilotointia tekee nyt kaksi Nelli-toimiston työntekijää täysipäiväisesti. Haltin käyttöä KDK:n asiakkuuksien ja aineistojen hallintajärjestelmänä on selvitetty. Nelli-toimiston henkilökunta on suunnitellut ja rakentanut kirjastojen yhteisen viestinnän infrastruktuuria ja avustanut ELAG-konferenssin järjestämisessä Helsingissä.

Arja Tuuliniemi ja Väinö Ala-Härkönen esittelivät aineistohankinnan ja Nellin talouskatsauksen ajalta tammi-elokuu 2010. Katsauksen luvut sisältävät arvonlisäveron toisin kuin viime vuonna. Aineistohankinnan keskitetty raha on tämän kuukauden lopussa käytetty. Kirjastojen laskutus on vielä kesken. Tilakulut eivät vielä näy raportissa. Konsortior yhmässä keskusteltiin rahoituksen riittävydestä ja Arja Tuuliniemi totesi, että budjettia ei ylitetä.

Päätös:

Osavuosisikatsaukseen ei esitetty muutoksia.

4. Lisensiointiperiaatteiden päivitys

FinELibin lisensiointiperiaatteiden päivitystä on käsitelty FinELibin konsortio- ja ohjausryhmien kokouksissa keväällä 2010. Uudistusesitystä on palveluyksikössä muokattu konsortio- ja ohjausryhmissä käydyin keskustelun perusteella. Esityksessä on tarkoitus selkeyttää konsortion ehdottomia ja neuvoteltavia periaatteita sekä ajantasaistaa periaatteita. Uudistuksen merkittävimmät muutokset nykyisiin periaatteisiin verrattuna ovat niiden ehtojen määrittäminen, joita ilman sopimusta ei voida solmia ja uusien asioiden ottaminen periaatteiden piiriin. Uusia asioita ovat

esim. paikalliskäytön laajentaminen, lukemisesteisten oikeudet, tiedonlouhinnasta neuvottelemine ja rinnakkaisjulkaiseminen.

Esitys:

Keskustellaan esityksestä. Tehdään ohjausryhmälle esitys lisensiointiperiaatteista. Arja Tuuliniemi ja Terhi Manninen esittelevät. Liite 4.

Keskustelu:

Terhi Manninen esitteli palveluyksikön uudistetun esityksen aineistojen lisensiointiperiaatteista. Ajatuksena on että laadittuja periaatteita sovellettaisiin täysimääräisesti uusiin aineistoihin. Todettiin, että aineistojen käytön laajennus eläkkeelle jääneelle henkilökunnalle olisi hyvä asia, mutta ei pidetty sitä ehdottomana tai tärkeänä periaatteena. Todettiin myös, että joissakin aineistoissa alumnit sisältyvät auktorisoituihin käyttäjiin. Yleisten kirjastojen etäkäytön osalta todettiin, että järjestelmien kehittyessä paine etäkäytön järjestämiseen kasvaa. Jo nyt jotkut kirjastot eivät hanki aineistoja, elleivät saa niihin etäkäyttöä. Pohdittiin myös sitä, tulisiko aineiston jakelun auktorisoitujen käyttäjien keskuudessa olla ehdoton periaate laajemmin kuin oli esitetty, mutta päädyttiin kuitenkin esityksen kannalle.

Keskusteltiin siitä, onko kustantajien tarjottava aineistoa kaikille sektoreille jos aineisto on relevantti kaikille sektoreille. Todettiin, että tämä on tärkeä periaate, mutta todettiin myös että aineistotarjonta yleisille kirjastoille on vielä niukkaa ja tämä periaate voi rajoittaa liikaa aineistohankintaa yleisille kirjastoille. Todettiin, että tätä ei määritellä ehdottomaksi periaatteeksi.

Päätös:

Viedään esitys ohjausryhmään sillä muutoksella, että aineiston tarjoaminen kaikille sektoreille on ehdottoman periaatteen sijaan tärkeä.

5. Ajankohtaista aineistohankinnassa ja Nelli-palvelussa

Syksyn aineistoneuvottelut on aloitettu. Uusintaneuvotteluja käydään noin 80 aineistosta, kolmesta uudesta aineistosta on myös aloitettu neuvottelut. EPressin osalta neuvottelut ovat päättyneet, Taylor & Francisin lehtipaketin ja Sagen metodiaineiston osalta neuvottelut vielä jatkuvat. Isoista aineistopaketeista uusinnassa ovat EBSCO, ISI ja IEL. Kilpailutusmenettelyn kautta hankitaan kahdeksan aineistoa. Syksyn aineistoneuvotteluissa kustantajien kanssa otetaan esiin seuraavat asiat: yhteiskirjasto, langaton verkko, paikalliskäyttö organisaation tiloissa, e-lukijat, kaukopalvelu sähköpostitse tilaavan kirjaston asiakkaalle, julkaisuarkistot, metadata ja Shibboleth.

Väinö Ala-Härkönen esittelee Nelli-palvelun ajankohtaiset asiat.

Esitys:

Arja Tuuliniemi ja Väinö Ala-Härkönen esittelevät. Keskustellaan esittelystä.

Keskustelu:

Väinö Ala-Härkönen kertoi että MetaLibiin on tulossa päivitys 4.4 lokakuun aikana. Päivityksessä luvataan jonkinasteista nopeutusta MetaLib-monihakuihin sekä tu-

kea keskitetylle Primo Central –indeksille. SFX-linkityspalvelimen päivitys versioon 4 on käynnissä ja uuden version tuotantoon siirtäminen tapahtuu näillä näkymin 18.10. Tämän vuoden aikana Nelli-toimisto järjestää ainakin kaksi koulutusta uuden version tiimoilta. Nelli-tiimissä on aloittanut kaksi opetusministeriön elvytysrahoilla palkattua määräaikaista (kesäkuuhun 2011 asti) projektityöntekijää joiden pääasiallinen toimenkuva on KDK-pilotoinnissa avustaminen. KDK-asiakasliittymän (EXLibris Primo) pilotointi on käynnistynyt. Kesän MetaLib-aineistoäänestys on viety läpi ja aineistojen hakuohjelmia on alettu toteuttamaan.

6. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

6.1. ICOLC Statement (<http://www.library.yale.edu/consortia/> ja Emeraldin vastaus. Liite 5.

6.2. Ajankohtaista konsortiossa

Eeva Klinga-Hyöty kertoi että Porvooseen on vuoden vaihteessa tulossa Haaga-Helian ja Laurean yhteinen kirjasto.

Ari Muhonen kertoi että Aalto-yliopistolla on uusi organisaatio rakentumassa ja yksi tiimi käsittelee keskitetysti e-aineistoja.

THL: n yksi toimipiste lakkautetaan vuoden vaihteessa ja henkilökunta siirtyy Tilkanmäelle.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Tiedotusasiat

8.1. FinELib-konsortio on laatinut hakemuksen Suomen Akatemian tutkimusinfrahakuun. Hakemuksessa anotaan rahoitusta tieteenalojen keskeisten yksittäisten julkaisujen hankintamallin rakentamiselle sekä osarahoitusta tutkimuksen arviointia palveleville aineistoille ja niiden käytön koulutukseen.

Kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen aineistojen hankinta on tullut ajankoh- taiseksi kolmen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman tutkimuksen tietopohjan kehittä- mishankeen edistymisen myötä:

- 1) Raketti-hankkeen asettaman Jure-projektin suunnittelema kansallinen julkaisurekisteri tarvitsee Suomessa julkaistujen tieteellisten julkaisujen kansainväliset metatiedot;
- 2) Jure-projektin sitaatioindeksityöryhmä ehdottaa suomalaisen tutkimuksen arviointia julkaisuihin liittyvien viittaustietojen perusteella;
- 3) Tieteellisten seurain valtuuskunnan asettama julkaisufoorumi-projekti tarvitsee tiedot kansainvälisten aineistojen rekisteröimien lehtien impaktifaktoreista tai vastaavista lehti- en vaikuttavuutta ilmaisevista indikaattoreista.

FinELib-palveluyksikkö on käynnistänyt opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta neuvottelut metatietojen hankkimisesta yllämainittuihin tarkoituksiin.

8.2. JISCin raportti (<http://www.jisc-collections.ac.uk/News/bloc-payments-new-report/>)

8.3. ICOLC, Amsterdam 3.-6.10.2010 (http://www.eventure-online.com/eventure/welcome.do?type=participant&congress=30_ICOLC&page=index)

8.4. FinELibin aineistopäivä 29.9.2010

(<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/tapahtumat/1282806503772.html>)

Osallistujia oli n. 130.

8.5. Online Information 2010, 30.11.-2.12.2010

(http://www.online-information.co.uk/online2010/conference/conference-programme_live.html)

Arja Tuuliniemi pitää esityksen FinELibistä.

8.6. E-book e biblioteche: dalla tecnologia al servizio, Milano 9.6.2010

Arja Tuuliniemi osallistui ja piti esityksen.

Konsortioryhmissä esitettiin toive, että FinELib-konsortion järjestämiin tilaisuuksiin olisi aina mahdollisuus osallistua etäyhteydellä. Arja Tuuliniemi kertoi, että kirjastoverkkopalvelujen organisaatiouudistuksessa tuki tämänkaltaisille palveluille tullaan ottamaan huomioon.

9. Seuraava kokous

to 9.12. klo 13. 00.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15. 45

LIITTEET

Liite 1: Konsortioryhmän kokouksen 2/2010 hyväksytty pöytäkirja

(http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib/finelib_konsortio/hallinto/konsortioryhma.html)

Liite 2: FinELibin käyttäjäkysely 2011: suunnitelma

Liite 3: Budjetin toteuma 8/2010

Liite 4: Päivitetyt lisensiointiperiaatteet taulukkona

Liite 5: Emeraldin vastaus ICOLCin julkilausumaan